

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 11.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt.

Félévre 4 frt.

Negyedévre 2 frt.

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Szomorú állapotok.

Naponta olvasható az újságokban, hogy gazdag földesurak vagy kereskedők kisebb nagyobb összegeket ajándékoztak jótékony célokra. Vannak nagyon sokan — sőt mondhatni kevés kivétellel — ez adakozók közt olyanok, kiknek bőkezűsége semmikép sem jószívűségüknek, vagy áldozatkésztségüknek és nemesebb érzelmeiknek, hanem kizárólagosan azon nagyratörékvésnek tulajdonítható, hogy neveik a sajtó útján országszerte kikürtöltessenek s így híresekké váljanak. De hiába, bárminő gondolat ösztönözte is az illetőket jótékonyra, cselekedeteikkel segítettek a társadalom szükölködőin, enyhítették, hacsak részben is, a nyomort, s méltán megérdemlik, hogy nemcsak a kortársak, de az utókor is a legnagyobb tisztelettel s áldás közepette említse neveiket.

Tagadhatatlan, a zsidók is igen tevékenyen vesznek részt a jótétemények gyakorlásában. Akár jeégett város vagy templom felépítéséről van szó, akár közügyeket illető dolgokról, mint legutóbb az erdélyi közművelődési egyesületről, akár egyéb jótékony czéllal egybekötött gyűjtésről, ott a zsidók adakozási hajlamukkal nagyon tömegesen tűnnek fel. Nagy buzgalommal, lankadatlan erővel, fognak egy jótékony czélú eszme megvalósításához különösen ami a közügyeket illeti; mindez régi dolog. A mindennapi élet jelenségei rég igazolták ez állításunkat.

Sajnálattal kell azonban tapasztalnunk, hogy a zsidók — értem itt a gazdagokat — ezen dicsegetre nagyon is méltó törekvéseikben gyakran épen magukról feledkeznek meg. Szegény hitroknakkal, kik a nélkülözés minden pházisain keresztül mennek, kik a legnagyobb nyomorban sinlőnek, ezekkel mitsem törődnek, hagyják küzdeni az éhséggel, a nélkülözéssel, míg másrésztől pazarul osztogatják vagyonuk feleslegét. Voltak azelőtt a zsidóság körében egyesek, kik roppant vagyonukat egész önmegtadással ajánlották fel nemes célokra, pl. Fox, kinek jószívűségét örök időken át fogja hirdetni a helybeli Siketnémák intézete és az izr. árvaház, de ma ez már nem létezik; gazdagaink el hagynak hanyagolni két oly intézetet, melyek, ha még most fiatalságuknál fogva nem is, de később bizonyára ezen közönynek áldozataul esnek. Értem az orsz. rabbiképző intézetet és az izr. tanítóképezdét, mely testvér-

intézetek nagyban mozdítják elő hazánkban épügy a magyarosodást, mint a tudatlanság megszűnését, mely utóbbi mindeddig mint valóságos fekély dühögött a zsidóság bizonyos részében, s a mely annyi megtámadásnak volt okozója! S valjon nem érdemlenék-e meg az intézetek ifjai, hogy az ugyis igen nagy nélkülözések közt való megélhetési módra kevesebb gondot fordíthassanak s így félig-meddig megszabadulva ezen igazán gyötrő gondtól, annál több tudományt szívhassanak magukba, hogy későbben pályájukat végezve, mint a felvilágosodott hit, tudomány és hazafiasság apostolai az egész országban elterjedve, a népet annál sikeresebb eredménnyel oktathassák?

Sőt többet mondunk: Lehet e túrni, hogy ifjak, kiknek igen nemes cél lebeg szemük előtt a szó szoros értelemben — éhezzenek és fázzanak?

Nézzünk csak szét a külföldi rabbi képző intézetek közt, tapasztalni fogjuk, mily gazdag alapítványok fölött rendelkeznek azok; melyeknek kamatait az ottani tanuló ifjuság élvezi. Legkevesebbé sincs szükségük a berlini, borszlói és cincinnati szemináriumok növendékeinek keserű leckeadással tengetni életüket, jut azoknak az alapítványok kamataiból satis quantum, igen könnyén fedezhetik abból szükségleteiket, s így nincs gondjuk másra, mint csakis a tanulásra. Ezekkel szemben a bpesti szeminárium növendékei valóságos nyomorban élnek. Nagy nélkülözések kinyomata különösen külsejükön látható. Ruházatuk rongyos, piszkos, arcaik sápadtak, szemek beésettek; mindezek kiáltó jelei az éhezésnek. S mindennek oka hol keresendő? Magukban a növendékekben? Semmiképen sem. Lehetetlen nekik annyi leckeórát adni, amennyi jövedelméből megélhetnének, mert az intézetben vannak tulterhelve, hetenként negyven órán át vannak ott elfoglalva. Az ok egyedül abban rejlik, hogy az alapítványok roppant csekély számban vannak, (a növendékekre csakis három-négy forint haviségély jut) mert nem birunk érzékkel ezen irányban az adakozások iránt.

A szeminárium vezérő bizottsága mondhatni lázas tevékenységet fejt ki akkörüli, hogy miképen lehetne a növendékek sorsát türethetőbbé tenni? Megmozdítanak minden követ, személyesen eljárnak fűhöz-fához, felkérlik adakozásra az illető köröket, hiába! a szenvedő ifjuság nevében történt szózatuk nem talál meghallgatásra. Hogy a növendékek

legalább az iszonyu éhezéstől mentve legyenek, kapnak a helybeli zsidó nőegylet tápintézetében ebédet, melyet azonban az »Ecz Chajim« segélyző egyesület teljes árban megfizet.

A nőegylet ezen uton évenként körülbelül két ezer forintot söpör be pénztárába. S a jótéteményeiről annyira híres nőegylet, ugyan mivel viszonyozza ezen igazán tekintélyes jövedelmet? Bizony csak azzal, hogy rendes évi kimutatásaiban a kiadások rovatjába veszi fel: »a rabbi képző növendékei számára ennyi meg ennyi ezer adag étel.«

Szomorú állapotok ezek. Változásnak kell beállnia a legrövidebb idő alatt, különben a növendékek nem csak egyenként, de tömegesen is kénytelenek lesznek más pályára lépni, hol a megélhetési mód inkább van számukra biztosítva, s valóban előre kiszámíthatatlan kár háramolnék a hazai zsidóságra, ha ily viszonyok közt a rabbi képzőintézet csak tengődésnek lenne kitéve, holott annak virágözni kellene.

Ludovicus.

Verhovay.

A mit senki sem várt, megtörtént! A legfőbb törvényszék Verhovay Gyulát a sikkasztás vádjáról felmentette. Azok után miket a végtárgyaláson kiderítettek laikus észszel nem lehetett más ítéletet várni, mint a marasztalást. A kir. tábla és a legfőbb törvényszék jogászaiban azonban más véleményben voltak. Ők Verhovay ellenében a sikkasztás büntetést bebizonyítva nem találták — és felmentették. Helyesen tették, hogy nem engedték magukat azon férfiú magaviselete által ítéletükben befolyásolni, a ki az első bírósági marasztaló ítélet után Magyarország bírói karát a gyanúsítás ocsmány fegyvereivel megtámadta, és hogy elfeledték azt, amit a vádlott irt, mikor ugyanaz a

legfőbb törvényszék az eszlári vádlottakat felmenté.

Mikor a független magyar igazságszolgáltatás a tiszta-eszlári gázság bajnokainak elégtételt nyújtva, őket a vád alól felmenté, Verhovay Gyula a magyar igazságszolgáltatást Rothschild zsoldjában állónak korholta és a bírakat sakterbérenczeknek nevezte. Most láthatja, hogy mennyi aávalóság rejlett e czimzésekben.

Ugyanazt a bíróságot, melyen a két eszterdóvel előbb egyetlen egy szennytelen foltot sem hagyott, ma egekig magasztalja és nem talál elég kifejezést dicsósége hirdetésére!

Ha még nem halt ki ez emberből a tisztesség iránti érzék, akkor az őt felmentő ítélet benyomása alatt, töredelmesen kéne bevallania, hogy mindaz, a mit az utóbbi években cselekedett egy rosszul sikerült spekuláció kifolyása vala, hogy ő egy csoport antiszemitanak dupje, mely azt akarta, hogy ő kaparja ki az izzó parázból a gesztenyét. Ez a csoport cserbe hagyta őt, mikor bajba került, most szakítson ő a hűtlennel, kik beleugrasztották, és a posványban megfenekleni engedték.

Nem mindig kedvez a sors; egyszer mindenkinek szokott sikerülni, de ha háladatlanok vagyunk és visszaélünk a szerencse adományaival, végre el kell bukunk menthetetlenül.

Két ut áll most Verhovay előtt: komoly munka és tisztességes magaviselet által visszahódítani azt, a mit elvesztett; vagy pedig tovább folytatni eddigi működését és sülyedni fokozott egész az elmerülésig.

A legfőbb törvényszék, mely eddigi eljárását erkölcstelennek bélyegezte, megadta neki a módot a javulásra. Ha ezt az alkalmat elmulasztja, többé soha sem fogja magát rehabilitálhatni.

TÁRCZA.

Tanulmányok.

— Az Egyenlőség eredeti tárczája. —

Közli: *Velenzei Lajos.*

III.

Itt említjük továbbá Ábrahámot is, a kit Josika: »A csehok Magyarországon« ez. regényében szerepeltet, A regény a XV. században a folytonos háborúk és pártvillongások korszakában játszik. Mátyásnak bölcs és messzire terjedő uralkodása alatt is hasonló sorsban részesültek a zsidók, mint elődei idejében. Csakis a kereskedés volt nekik megengedve: áruikkal egyik városból a másikba utazgattak. Rendszeresen ily utazás alkalmával rabló lovagok támadták meg őket, s ha vagyonuk átadásában vonakodtak, igen gyakran életüket is veszélyeztették.

Ez ellen sehol se emelhettek panaszt, mert mindenki megvetéssel fordult el tőlük. Josika a korhoz hiven szerepelteti alakjait.

Ábrahám, a gazdag zsidó, szerte szélyel üzi kereskedését az országban, a nagyurak egyedül ő tőle veszik külföldről hozott áruit.

Drága szönyeggel megrakott szekérral Budára tart; vele van leánya Aminka és szolgája Naphtali.

Az uton rablók támadják meg:

„No, hol vannak málháid?!«

Ábrahám az ijedség első pillanatában azt se tudja mit feleljen, alázatossághoz folyamodik s félénken mondja: „Nagytekintetű vitéz urak, szót se érdemel, amit hoztam s az már meg is lett rendelve.«

De Naphtali nem egy könnyen ijed meg, nem kéri ő ezen »vitéz urakat«, hanem bátran kimondja rájuk ühődtségében a »rabló« nevet.

Jó ika, mintegy egymás jellemének kiegészítésül szerepelteti e két alakot egyszerre. Ábrahám félénk és meghunyászkodó természete mellé oda állította a bátor a férfias s a veszély elől oly hamar meg nem hátráló Naphtalit. De lehetne-e Ábrahámot mást várni? Valjon illenék-e ő hozzá, az öreg megtört kereskedőhöz, kinek egész életén át csak üldöztetést és mindenki részéről egyedül megvetést kellett tünie, valjon illenék-e ő hozzá erős és meg nem tántorodó magatartás? Nem használt neki semmi könyörgés, a drága szöveteket fel kellett vitetnie a várba.

A becses áruk látásán, majd hogy kétségbe nem esik, jajgatni kezd: „Vaj nekem! mindig kerültem ezt a zsvány fészket s most benne vagyok.“

De alig mondja ki e szavakat, leleniényessége feltámad lelkeben s ravaszsághoz folyamodik: „Komoróczy, (a rablók főnöke) rendelte az árut Budára: Ugy látszott hogy e szavak hatották a lovagokra s már visszavonulni készülődtek. De elhült Ábrahám ereiben a vér, midőn

A rabbik hatásköre.

E »rabbi« cím. R. Jochánan-ben Zakai idejéből ered, a ki Jabnében a zsidó birodalom feloszlása után élt. Azelőtt az ordinatio volt divatban. Az ordinatio abban állott, hogy a mester kezeit a kiválogatott tanulóknak fejére tette és hozzá buzdító és bátorító szavakat intézett. Később azonban megszűnt a kezekkel való felavatás. A felavatás úgy történt, hogy a mester a kiválogatott tanulóra a rabbi címet ruházta, és evvel felhatalmazta őt, hogy mint bíró és tanító működjen. Az akkori rabbi hatásköre nem volt oly szűk korlátok közé szorítva mint a maié, szava is többet nyomott a latban. Miért? Mert ő nemcsak a népnek tanítója volt, hanem bírása is, a kinek szava a pernél döntött.

Még a 17. században avval a joggal bírt a rabbi collegium, hogy hitsorsosai fölött kénye-kedve szerint ítéljen. A perlekedés az akkori zsidó nép közt napirenden volt és a tarkábbnál tarkább porok gombaként burjánzottak fel. A rabbi, nehogy az éleselméjű felek által sarokba szoritassék, kénytelen volt oly szorgalommal neki feküdni a talmud kutatásának, hogy nem maradt ideje mással foglalkozni. Ezen lázas tevékenység minden erőt a fenéig kiszitt.

Minden zsidó nyomozott a talmudban és a rabbinak jól kellett vigyáznia, hogy a pernél észrevegye, hol káncdikál ki a lóláb. Lengyelországban oly lábra kapott a talmud kutatása és oly óriási mérveket öltött, hogy mindent háttérbe szoritott. Nemcsak a többi tudományok parlagon heverték, hanem a héber nyelvet is kancsal szemmel nézték. Mindenki alámerült a talmud tengerébe és gyöngyöket keresett.

A talmudba való elmélyedést siker nem koronázta. Mert nem tárgyalták úgy ezt a zsidó nemzeti tudományt a mint kellett. Elhagyták az egyenes utat, csak azon töprenkedtek, hogy egyik a másikon élczeskedésben tultegyen. A forma, a szép, egyszóval az eszthetikai izlés iránt nem volt érzékük. A mi nem volt kacskaringós és

egyszerre Komoróczyt látta belépni. Az öreg zsidónak arcza elhalványult, térdei inogtak, feje szédülni kezdett; csak Naphtali maradt nyugodtan.

Komoróczy hallván Ábrahámnak elébb mondott kifogását, ezt alapul használva tovább kinozza: »Igazad van zsidó, én rendeltem meg; a pénzt ugy-e ki is fizetem? Irj most, zsidó, embereidnek mindenfelé, hogy áruid az enyémekek.«

Abrahám vonakodik ezt tenni, jajgat egyre: »Váj nekem! Koldus leszek . . .« De csakhamar felhagy ezzel és kiállítja a nyugtákat, hogy az árúk ki vannak fizetve.

Naphtali se nézheti ezt hidegvérűséggel, káromkodásokban tör ki: »Váj! Váj! . . . Gyilkosok! . . .« s azután ő maga is mondja: »Irj csak Abrahám, ott fenn a boszuló, ezek itt emberek.«

E két alakot látva magunk előtt, mindnyájunk szívében felgerjed az irántuk való részvét és szánalom érzése, mert olyan jogtalanság és erőszakoskodás áldozataivá lettek. E két nemes lélek szenvedése még nem ért véget. A rablók börtönbe zárják őket, ott kiakarják éheztetni, hogy kényszerítve érezzék magukat a tiltott húst megenni. Ábrahám kétségbe esik, de Naphtali istenbe helyezi erős bizalmát. Az öregot egészen megtörte már szenvedése, s ennek nagyobbodásával folyton növekedik határtalan szeretete Aminka iránt, ki egyedül áll előtte aki jajgatásai közben vigasztalja őt s csillapítja fájalmát:

tekervényes, azt félvállról, hetykén lenézték: Ügyvédi fogásokban, fortélyokban, körmönfont ravaszságban gyakorolták magokat. Legboldogabb volt az, aki egy talmudi problémát megoldott.

E szórszálthasogató ítélőtehetség kiművelése csak a többi tehetségek rovására történt. A fantazia lenyűgöztetett és innen van, hogy egy költészeti mű oly ritka volt, mint akár a fehér holló. Annyira hozzászoktak már a csürés-csavaráshoz, hogy a bibliának is hátat fordítottak. Észjárása el volt vadulva és került az egyszerűség útját. Hiszen mit kezdtek volna a próféta felvillanyozó beszédjeivel, a melyekben nem lehet girbe-görbe utakon menni? A tanulásnak ezen módja sok baj kuforrása volt, de e kár ellensúlyozva lett. Midőn a zsidót uton utfélen üldözték, midőn a társaság minden rétegéből kizárták, akkor megmentette őt ezen éles dialetika az elsatnyulástól. Mert az emberi szellem szereti a homályost, gyönyörködik, ha nem talál mindjárt a dolog nyíltjára, hanem vergődnie és vivódnia kell, míg ez kibetűzi.

A rabbik a világ küzdtere nem léphettek ki, ők csak othon négy fal közt különféle talmudi rejtélyeken töprenkedtek és vigyázniok kellett, nehogy valamely laikus által megne czáfoltossanak. Mert akkor általában divat volt, hogy a rabbi ünnepnapokon eredeti talmudbeli előadásokat tartott. Ezekre az előadásokra készült a talmudista és szigoruan mérlegelte a rabbi szavait. Ha ezek az ő véleményével egybe nem vágtak, akkor minden teketória nélkül kereken megczáfolta. Ennél fogva nem azért tanultak, hogy a tárgyat egészen átértsék, hanem azért, hogy ez által valami új kérdésre bukanjanak vagy hogy ilyent megoldjanak. Ugyszólván a rókától két bőrt akartak lehuzni, és így a komoly tudomány szellemi játékká vált és oly sok magyarázat és pótmagyarázat érte egymást, hogy egészen elfulasztották az egészséges tant.

Ha visszanyulunk az ókorba, látjuk, hogy már akkor, habár nem voltak pártok, kétféle rabbi volt: halachista és agadista. A halachista megfelel a mai

add áldásodat atyám . . . itt ne könyörögj, nincs kegyelem szegény megvetett zsidók számára.«

Abrahám megnyugodik, s az imádkozás nyugalmat szerez lelkének.

Végre üt számukra a szabadság órája, Ábrahám, látva hogy Naphtali mennyire ragaszkodott hozzá a veszély idejében, neki szánja egyetlen leányát.

»Választásod helybe kell hagynom, mondá egyszer Aminkához egy keresztény barátnője, de szivedet és kezdetet egy nemes lovagnak óhajtanám.«

»A szegény izraelita leánynak, felelé Aminka, erről, álmodnia sem szabad . . . megszerettem Naphtalit, mikor oly hiv részt vett atyám sorsán és az enyémen . . . nem, rosszabb ő sem a szegény megvetett zsidó, egy nemes lovagnál.« Aminka hú marad hitéhez még akkor is, midőn rábizonyították, hogy ő keresztény szülőktől származik s Ábrahám csak felnevelte. »Mi kárhoytatás volna hitemben? mondja; hogy nem azt eszem a mit ti? A születés véletlenség. A nevelés által szívembe csöpögterett igazságok az akarat és szándék művei. . . . Én izraelita maradok.« Nem az irót halljuk-e itt beszélni? Az emancipáció nemes eszmeitől eltelve, Jósika tért enged itt kifakadásainak, hogy a zsidónak nincs semmi joga, hogy azt mindenki fosztogathatja egészen büntetlenül. Egyszersmind nézetét nyilvánítja e helyen a zsidóságról és korának előítéleteiről. Czélját, hogy a zsidók jogokat nyerjenek, azzal akarja elérni, hogy alakjait a szenvedély-

orthodox rabbinak, az agadista a mai haladó rabbinak. Sokszor bukkanunk a talmudban oly helyekre, a melyekből kivehető, hogy valahányszor a halachista az agadista ellen sikra szállt, mindenkor a rövidebbet huzta. A régi bölcsek érezték ezt és mondták, hogy a halachista hasonlít olyanhoz, a kinek arany rudjai vannak és éhezik mert nem cserélheti be; az agadista ellenben olyanhoz, a kinek kis pénzdarabjai vannak, a melyeket becserélhet.

A halachista a szigorú talmudtudós volt, az agadista ellenben szónok volt.

Mai napon is az orthodox rabbiban a talmudtudóst keresik, a haladó rabbiban pedig a szónokot. Mai napon is az utóbbi helyzete irigylendőbb, mert míg a talmudtudós fárasztó tárgyakat tárgyal, addig a szónok könnyen érthető beszédek tart. Nézzük most miből folyt ki, már az ókorban e különbség? A talmudból. E nemzeti mű két részre oszlik: halacha és ágáda. A hálácha eredeti tanokat hirdet, a nemzeti bélyeget hordja homlokán. Csak az ész fészíti meg, és ez annyira megy, hogy a szívnek legszentebb érzéseit elménczkedéssel tárgyalja. Rövid megjegyzései cikázó villámok és végre nagyon féltékeny s a többi tudományokat számüzi. A háláchában fekszik a régi zsidóság ereje, szelleme. Ezen erő soha sem kerit a dolognak tág feneket, hanem a tárgy velejét ragadja meg, a mellékes körülményekkel nem törődik. Ezen erő az ugynevezett »Mózesi bot«, a mely kemény sziklából előbugyogtatja a forrásokat. Darabot soha sem terem, hanem mindig egészet. A legnehezebb és a legnagyobb anyagot is könnyedséggel öleli át. Innen van, hogy a talmudtudós oly hiven ragaszkodik a régi szokásokhoz és egy jottát sem enged belőlük. A hálácha nemzeti, iránya nagyon üdvös volt, mert okozta, hogy a zsidó nép szelleme el ne tompuljon. Szívóssá és rugékonnyá tette és így történt, hogy az üldözések nem tántorították el. Nézzük csak a magyarokat! E nép, csak erős nemzetiségének öntudatának köszönheti, hogy mai napon a többi kulturállamokkal versenyezhetik. Féltékenyen őriz minden nemzetit és ezért serdült fel.

A talmud második része az ágáda. Ez már a többi tudományokat is felveszi és már nem olyan büszke, kizárólagos és féltékeny mint a hálácha. Inkább a szívhez beszél mint a fejhez. Regényes, sőt kalandos, határokat nem ismer, korlátok közé nincs szorítva, és végtelenül merész röptü. Rendesen az emberek ferdeségein pattogtatja pajzán elménczségének ostorát, leszáll a szív legfénekéig és a vesékig pillant. Míg az emberiség tetteit mérlegeli, gunymosoly ül ajkain. Miután az embereket ostorozta volt nem huzódik vissza, hanem felbug és a menydörgés után a vigasz és a remény szinpompás szivarványát ragyogtatja az égen vigasztalja a népet, és ezerjófűvet tép a sajgó sebekre. Az ágadista a szó szoros értelmében szónok volt, aki a nép szívéhez beszélt.

Ime már a régi időben volt kétféle irányú rabbi, de nem kellett a népnek pártokra szakadnia. Szépen fértek össze egymás mellett, mindenki fügefája és szőlőveszője alatt nyugodott. A mostani talmudtudósok már nem oly féltékenyek, sőt kilépnek a világ zajába és felkarolják a különféle tudományokat. Az ifjabb nemzedék legyen a legorthoxibb is, már mivel a hazafi nyelvet és lelkesül a hazáért. De csak az a baj, hogy a zsidók magok pártokra vannak osztva és pedig azért, mert egyik párt talmudistát, a másik szónokot akar. Hiszen régen is így volt és mégsem tudtak orthodox vagy neologról. Kíváncsú volnatehát, hogy a zsidóság ismét egy pártot képezzen mint hajdan, mert csak is egyesülten nézhetne bátran a jövő elébe.

Jakóbi.

Felhívás.

— Bassó Vilmos, bajai izr. tanító tanítványaihoz és barátjaihoz! —

Nemsokára 50 éve lesz annak, hogy Bassó Vilmos ur mint tanító működik és 25 éve, mióta Baján a nevelésnek és tanításnak szenteli erejét.

Egy félszázad óta buzgalommal és ritka odaadással

től elragadott rablókkal szemben tünteti fel; a tiszta nemuslelkű Naphtalit, a megvetésre méltó jellemű lovagokkal szemben; a derék, felvilágosodott Aminkát, előítéletekkel telt barátnőjével szemben.

Jellemre nézve egymástól teljesen elütő két alakot mutat be Jókai »Fortunatus Imre« cz. elbeszélésében. A vén Izsák és fia Salamon a XVI. században éltek, azon korban, midőn a zsidóknak egészen elkülönített városrészen kellett lakniok, kizárva a társadalomnak legalsóbb rétegeiből is, kigunyolva és megvetve mindenkítől. Egyedül Izsáknak volt némi összeköttetése az urakkal, kiket gyakran kisegített nagyobb összegekkel pénz-zavarukból. Az adósságok behajtását Salamon végezte, s akárhányszor megtörtént, hogy pénz helyett hátán a megkorbácsoltatás jeleit vitte haza. Ilyenkor csak úgy dult-fult sértett önérzetében, kikelt a jogtalanság ellen, melyet fején minden alkalommal elkövetnek, különösen ha pézűket követelik, »hiszen nem alamizsnát kérünk, hanem csakis a sajátunkat akarjuk!« szokta ilyenkor mondani.

Elkeseredésben annyira megy, hogy Isten ellen is zugolódik: »Oh Jehova! minek teremtettél engem? Mért nem születtem kőnek, akkor nem zugolódnám; de szívem van és az sajgó.«

Izsák fedni szokta fia kitörését, keserű szavakkal világosítja őt fel a zsidók alárendelt állásáról: »ha megverik őket, kezet kell a nagyurnak csókolni; — midőn kirugdadják, le kell előttük borulni, s alázatossan addig nem

tágitani, míg meg nem fizetnek.« Izsák már jól tudta mikép kell elbánni a nagyurakkal; tudta, hogy az ügyefogyottaknak vétkül tudódik be, ha igazuk van, azért megnyugtatólag mondja fiának: »Türed békével, ha bán-tanak . . . zsidó vagy. A zsidónak ne legyen szive, a zsidónak csak pénze legyen.«

Mennyire jellemzi e két mondat azon kort! Nem volt senki, kinek eszébe jutott volna egy barátságos pillantást vetni a zsidókra azon időben, mikor az előkelő urak közül boldog-boldogtalan fényben és pompában uszott, de a király és a nép szegény volt. A határt nem ösmerő dobzódások következtében eladósodott urak kénytelenek voltak a zsidóktól kölcsönt felvenni, mit ezek szívesen meg is adtak, jól tudván, hogy sohse látják többé szép aranyaikat, csakhogy békében élhessenek. Az országos kincstár üres volt, jóllehet, hogy a küllellenség már közel volt; tehát a sóbányákat s pénzverőket elzálogosították vagy bérbe adták. A harminczadok bérbe-adásáról volt épen szó, melyeket elérhetni két vetélytárs törekedett leginkább.

Ezek közül az egyik Izsák volt. Sok drágaságot és ajándékot adott már a kormányzónak, hogy őneki ítélje oda a harminczadokat, de ellenséle mindannyiszor felül-multa őt a vesztegetésben. Már mindent veszve hitt, midőn eszébe jutott, hogy a kormányzó mennyire szereti a fekete szemű nőket.

(Folytatása következik.)

teljesíti kötelességeit és nevelt a hazának 100 meg 100 értelmes polgárt.

Nevezett tanító veteránnak alulírt tanítványai és tisztelői elhatároztuk tehát, hogy iránta érzett ragaszkodásunknak, tiszteletünknek és szeretetünknek kifejezést adandók, működésének 50-dik évfordulóját ünneppé avatjuk föl és érdemeihez méltó jubileumot rendezünk számára.

Teljes bizalommal fordulunk tehát Bassó ur számos tanítványaihoz és barátaihoz azon tiszteletteljes kéréssel, hogy bennünket ezen törekvésünkben lehetőleg támogatni sziveskedjenek.

Célunk, hogy a tanúgy ezen érdemes bajnoka agg napjaiban oly elismerésben részesüljön, a milyent a hazának tett szolgálatai megérdemelnek; azt kívánjuk, hogy ezen — a sors csapásai által olyannyira sújtott — aggyan végső napjaira legalább néhány fénysugár essék és deritse föl élte alkonyát. Azért az erkölcsi elismerésen kívül megfelelő anyagi támogatásban is óhajtjuk részesíteni és ezen nemes cél megvalósítása érdekében számos tanítványa és barátja közreműködését kérjük lehetőleg oly alap megteremtéséhez, mely gondtalan aggságot biztosítson számára.

Tisztelettel kérjük mindazokat, kik bennünket ezen cél elérésében támogatni akarnak, hogy adományaikat alulírott ünnepély-rendező bizottság pénztárához beküldeni sziveskedjenek.

Az adományokat annak idején nyilvánosan fogjuk nyugtatványozni.

Az ünnepély napját a hírlapok útján közzé teendjük. Baján, 1885. október havában.

Bruck Izidor, nagykeresk. pénztáros, Fischer Adolf, épít. vállalkozó, Schön Antal nagykereskedő, Fleischmann Manó, Scheer Bernát bizotts. jegyző, Steckler S. isk. igazg., Somogyi Emil földbirtokos, Borsodi Zsigmond, Dr. Bruck Samu ügyvéd, hitközségi II. elnök, bizotts. elnök, Dr. Lemberger Henrik, Dr. Klein Miksa, Walder Jakab polg. isk. tan.

H I R E K.

— Esketés akadályokkal. Mult heti számunkban közöltük azou esketési esetet, mely Ungvárt vette kezdetét és a melynek az ottani városi kapitány basáskodó közbelépése folytán Kassán kellett befejeződnie. És ez esketés azért folyt le ilyen akadályokkal, mert a völegény Olcsavszky István keresztény volt, az arája pedig Bürger Regina zsidó leány. Olcsavszky Bécsben a zsidó vallásra tért át és visszajövén Ungvárra azt hitte, hogy az esketés elébe semmiféle akadályt nem gördíthetnek, többé, ha Ungmegye alispánja a törvényt ismerni és tisztelni akarta volna. Miután azonban tudjuk, hogy Ungmegye messze van a belügyi kormány székhelyétől és aztan meg zsidóról is van szó, hát sem a viczispán sem a kapitány nem tartotta szükségesnek a törvényre is egy kis tekintettel lenni, hanem eljártak kényük kedvük szerint, hogy bizonyos körökben éltek végéig dicsekedhesenek: no iszen mi megadtuk annak a jordánná vált bakának! Nem tudjuk az érdekelt felek abban hagyják-e az ungmegyei alispán példátlan erőszakoskodását, de annyit tudunk, hogy az eljárás, melyet az alispán és a kapitány az említett esküvő alatt tanusítottak, nemcsak a hivatalos hatalommal való visszaélés, hanem a vallás háborítás vétkéét is állapítja meg. Mert az alispán ur hiába hivatkozik arra, hogy ő a törvényt más-kép magyarázta. A törvénynek csak egy a magyarázata

és a mi Kassán szabad, az nem lehet tiltott cselekmény Ungvárt. Nem a mi feladatunk leczkét adni az alispánnak, de arra figyelmeztethetjük, hogy a keresztényvallásról a zsidó hitre attérni itt Magyarországon lehetetlen ugyan, mert az illető lelkeseknek az áttérést eszközölni tiltva van, és különben sem ismertetnek el az állam által; de ha valaki nem magyar területen, hanem Bécsben tér át a zsidó hitre, akkor az nemcsak Ungvárt, de Soroksáron is zsidónak tekintendő, mindaddig míg az áttért ezen valláshoz hiven él és a zsidó hitközség kebelébe felvéteti magát. Mint zsidót pedig senki sem gátolhatja abban, ha zsidó leányt elvesz és így Ungmegye alispánja sem, a ki midőn szuronyos pandurokkal kergette ki a teplomból a násznépet hatalmával csufosan visszaélt és egyuttal olyan cselekedetet is követett el, mely a vallás háborítás tényét megállapítja. Ungmegye alispánja jól tudja, hogy helytelenül járt el és hogy törvénybe ütköző cselekményt követett el akkor, midőn az esketést megakadályoztatta. De mivel hogy csak zsidó ellen irányult a törvénysértés éle, hát könnyen veszi a dolgot és titokban mosolyg az eset fölött. Hogy az érdekelt felek is könnyen veszik-e a dolgot, — azt mi az igazság és jog nevében nem kívánunk.

— A felmentés indokolása. A kir. Kuria, mely min az utolsó bírój forum. Verhovay Gyulát az ellene emelt sikkasztási vád alól felmenté, ez ítéletet többek közt ékt ként indokolta: Igaz, hogy a könyöradományoknak az a rendeltetésük, hogy a befolyt összegek azonnal a kitűzött célra forditassanak, kétségtelen, hogy e kötelesség megszegése magában véve, nemcsak erkölcsileg megrovandó cselekmény, hanem beszolgáltatásnál késedelmesség, esetleg polgári per útján való kártérítési kötelezettséget is eredményeznet, de a fenforgó ügyben, midőn Verhovay Gyula az általa szerkesztett Függetlenség cz. laphoz beküldött közczélú adományok beszolgáltatására az illetők által fel nem hivatott, midőn a már említett rendtelenségekről értesült, a kívánt összeget, kivételével a gr. Klebersberg részéről beküldött 10 frtnak, a salgótarjániak részére beküldött 5 frtnak és 1 frtnak, mely csekély összegek megtérítésére való készséget kijelenti, megtéríté: ha már a kifejtetteknél fogva ellenében az, hogy az adománypénzeket tudva és akarva jogtalanul saját céljaira használta volna, be nem bizonyítható. Miután pedig a szerkesztőséghez, illetve a kiadó hivatalhoz a beérkezett pénzeknek feltűnő gondatlansággal való kezelése s a félügyeletnek e tekintetben való elmulasztása, a sikkasztás tényét meg nem állapítja, a II. foku bíróságnak, a vád alól való felmentő ítéletét, a kifejtett indokból, helyben hagyni kellett.

— Mózes hit- és erkölcstan az elemi és felső népiskolák számára. Kivonat Hochmuth A. v. veszprémi főrabbi „Istenismeret és Isten-tisztelet“ czimű vallástani könyvéből. Utmutatása mellett írta Szép Lipót, veszprémi tanító. Franklin-társulat. Ára 30 kr. Itt egy oly izr. vallástani könyv megjelenését kell üdvözlölnünk, mely járatlan utakon, eddig teljesen ismeretlen, tehát új irányba tereli a zsidó vallástani oktatását. Szerzők nem annyira a szorosán vett vallást, mind inkább ennek ethikai részét, az erkölcstant tanítják. És ez így van helyesen, mert itt modern paedagogiánk egyik sarkalatos elvét valósitották meg, amennyiben a vallás tanításául nem a mulandó, egyedül külsőségekben nyilvánuló szertartásra, hanem a maradandó becsü, az ember kedélyére és érzelmeire nemesbitőleg és képzőleg ható erkölcstanra helyezik a disciplina súlypontját, a mi aztán a szóban lévő munkának külső beosztását Szép Lipót érdeme, ki valóban szép munkáját végzett, midőn a tudós főrabbi nagyobb kitűnő munkáját rövidítve és atdolgozva, a népiskola előtt is hozzáférhetővé tevén, a zsidó vallás oktatását egy új, eddiginel egészségesebb formába öntötte.

Hirdetések.

Kiállítási Sorjegy a 1 frt

11 sorjegy 10 frt

Még csak ezen hóban

Főnyeremény készpénzben

100.000 forint

Kiállítási sorjegyek kezelősege

Budapest, Andrássy-ut 43. szám.

I. NAPOLEON hadseregének

egyik orvosa véghagyománya azon recept, mely a

dr. BURON-féle

„Párisi egyetemese sebtapasz“

készítésének utasításait tartalmazza.

Ezen megbecsülhetlen gyógyszer, mely bárminő seb, gonyedés, dagánat, fagyás vagy égetés stb. gyógyításánál európai hír szerzett magának — még siker nélkül sehol sem használtatott. — Ezen világhírű „Párisi egyetemese sebtapasz“ Tégelyekben 70 kr.-ért kapható **Budapest**en kizárólagosan **Török József** ur gyógyszer-tárában, király-utca 12. szám alatt, és **Thalmayec** és **Seitz** urak gyógyfü-kereskedésében, nádor-utca.

GUMMI és HALHÓLYAG.

Legfinomabb és legbiztosabb elővigyázati készülék minden következmény ellen, csak valódi párisi garantiroztatik, tuczatja 1, 2, 3, 4 és 5 frt. — Legfinomabb párisi óvó-szivacsok, tuczatja 2, 3 és 1 frt. — Legfinomabb hölgy-preservatífs, darabja 2 frt. Kitűnő szipensoriumok darabja 1 frt, 1 frt 50 kr, 2 frt és 3 frt. — Küldi titoktartás mellett, használati utasítással

Jul. Reif, specialista, WIEN, IV., Margarethenstrasse 7.